

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2006

S36T

EOLAÍOCHT - GNÁTHLEIBHÉAL

[N.B. Ní d'Iarrthóirí Eolaíochta – Staidéar Áitiúil é seo]

DÉARDAOIN, 15 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go 12.00

TREORACHA

1. Scríobh do **scrúduimhir** sa bhosca atá ann di ar an leathanach seo.
2. Freagair **ROINN A**.
3. Freagair **TRÍ ROINN AR BITH** as na **RANNA B, C, D, E**.
4. Freagair **gach ceist** sna spásanna atá ann chuige. Má tá spás breise uait, tá leathanaigh curtha ar fáil ar chúl an leabhráin seo.

Uimhir an Ionaid

Scrúduimhir

Don scrúdaitheoir amháin

1. Suim na n-iomlán ag bun na leathanach	
2. Suim chomhiomlán aon cheist(eanna) nár ceadaíodh	
3. Marcanna fo-iomlána tugtha (1 lúide 2)	
4. Bónas do fhreagairt trí Ghaeilge (más cuí)	
5. Iomlán na marcanna tugtha má tá bónas don Ghaeilge (3 móide 4)	

Don scrúdaitheoir amháin

CEIST

MARC

Roinn A	C.1	
Roinn B	C.2	
	C.3	
	C.4	
Roinn C	C.5	
	C.6	
	C.7	
Roinn D	C.8	
	C.9	
	C.10	
Roinn E	C.11	
	C.12	
	C.13	
	C.14	
	C.15	
	C.16	

FO-IOMLÁN

BÓNAS

IOMLÁN

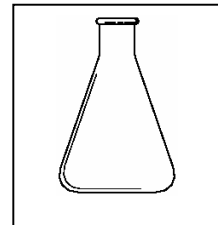
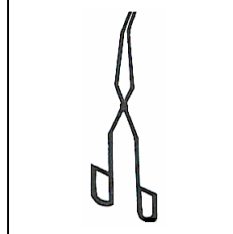
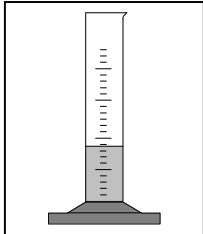
GRÁD

ROINN A – CROÍCHÚRSA (144 MARC)

Freagair 12 chuid ar bith (a), (b), (c), etc. as an Roinn seo.

Ceist 1

(a) **Ainmnigh** na píosaí trealaimh seo a leanas.

AINM _____

(b) **Comhlánaigh** na habairtí seo a leanas trí úsáid a bhaint as focal amháin i ngach cás ón liosta ar dheis.

Bíonn **seaicéid fhálaithe** ar choirí le haghaidh _____ teasa.

Is é atá in **athrú** leachta ina ghal ná _____.

Déanann an Ghrian an Domhan a **théamh** trí _____.

Taistealaíonn teas trí leachtanna le _____.

COMHIOMPAR

GALÚ

INSLIÚ

RADAÍOCHT

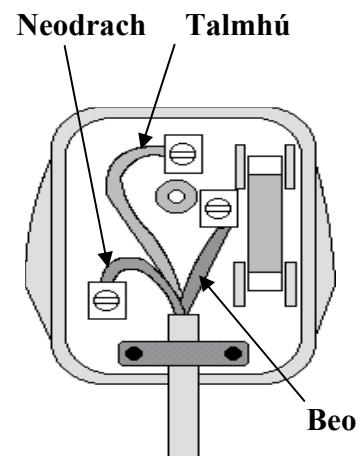
(c) Taispeánann an léaráid an taobh istigh de **phlocóid thríbhioránach**.

Ainmnigh mional a úsáidtear chun na sreanga sa phlocóid a dhéanamh.

Ainmnigh an t-ábhar a úsáidtear chun na sreanga a insliú.

Cén **dath** atá ar chlúdach (insliú) na sreinge **beo**?

Cén fheidhm atá le **fiús** i bplocóid?

- (d) I ngach cás roghnaigh an **chainníocht** cheart ón liosta ar dheis, chun meaitseáil a dhéanamh leis na haonaid a thugtar thíos.

AONAD	CAINNÍOCHT
cm ³	
cm ²	
kg	
m	

MAIS
TOIRT
FAD
ACHAR

- (e) Tá an Ghrian agus naoi bpláinéad sa **ghrianchóras**.

Ainmnigh an pláinéad **is cóngaraí** don Ghrian. _____

Ainmnigh an pláinéad **is faide** ón nGrian. _____

Cén fáth a bhféadann an Domhan beatha a chothú? Tabhair **dhá** chúis.

1 _____ 2 _____

- (f) Is é atá i ngás nádúrtha sa chuid is mó ná **meatán (CH₄)**.

Ainmnigh an dá dhúil a fhaightear i ngás meatáin.

1 _____ 2 _____

Ainmnigh **gás** a tháirgtear nuair a dhéantar meatán a dhó in aer. _____

Ainmnigh breosla iontaise **amháin** eile. _____

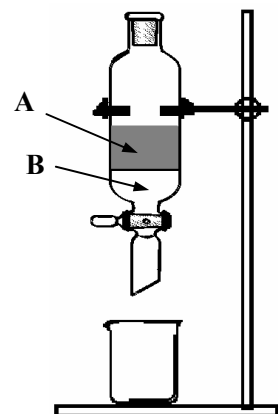
- (g) Doirteadh **meascán** ola agus uisce isteach sa píosa trealaimh a thaispeántar sa léaráid agus ligeadh dó socrú.

Ainmnigh an píosa trealaimh seo. _____

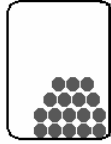
Cén **leacht** a gheofá ag A? _____

Conas a ligtear do **leacht B** dul isteach san eascra?

Cén fáth nach bhfuil an píosa trealaimh seo oiriúnach chun alcól agus uisce a dheighilt?

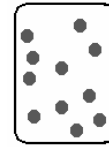
- (h) Taispeánann na léaráidí **A**, **B**, agus **C** leagan amach na gcáithníní bídeacha i solad, leacht agus gás.

A

B

C

Cé acu léaráid **A**, **B** nó **C**, a thaispeánann an **leacht**. _____

Ainmnigh **foinse fuinnimh** a d'fhéadfaí a úsáid chun **A** a athrú go **B**. _____

Ainmnigh an **t-athrú fisiciúil** a tharlaíonn nuair a athraíonn **A** go **B**. _____

Ainmnigh an **t-athrú fisiciúil** a tharlaíonn nuair a athraíonn **C** go **B**. _____

- (i) Tá aigéid agus bunanna i láthair i saghsanna éagsúla substaintí coitianta. Comhlánaigh an tábla thíos. Bain úsáid as focal amháin i ngach cás ón liosta ar dheis. Tá sampla amháin déanta duit.

Substaint	Aigéadach/Bunata/Neodrach
SÓID NÍOCHÁIN	BUNATA
TAOS FIACLA	
FÍNÉAGAR	
GLANTÓIR OIGHINN	
UISCE DRIOGTHA	

AIGÉADACH

BUNATA

NEODRACH

- (j) Taispeánann an léaráid an gaireas chun gás **dé-ocsaíd charbóin** a ullmhú agus a bhailiú sa tsaotharlann. Imoibríonn solad **A** le leacht **B**.

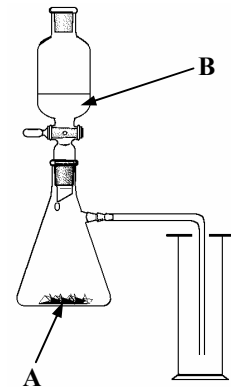
Ainmnigh an solad **A**. _____

Ainmnigh an leacht **B**. _____

Tabhair gnáth-úsáid laethúil **amháin** atá ag gás dé-ocsaíd charbóin.

Cén **leacht** a dtagann dath bainniúil bán air, má bhoilgearnaítear

dé-ocsaíd charbóin tríd? _____

- (k) Is féidir rudaí beo a roinnt idir ainmhithe agus plandaí. I ngach cás **roghnaigh** ainmhí nó planda ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.

Féadann _____ **galair a leathadh** go daoine.

Féadann _____ **damáiste a dhéanamh** do rósanna.

Féadtar _____ a úsáid i **leigheas**.

Féadtar _____ a úsáid chun **plúr** a dhéanamh le haghaidh aráin.

AN CHUILEOG GHLAS

AN MÉIRÍN PÚCA

CRUTHNEACHT

AN MHUISCÍT

(l) Taispeántar sa tábla thíos an méid **fuinnimh** atá in dhá béile dhifriúla.

Béile A	Fuinneamh (kJ)
Ispín	340
Sceallóga	2220
Ubh friochta	840
Tae	40

Béile B	Fuinneamh (kJ)
Sailéad	140
Bradán	730
Arán donn & im	600
Gloine bainne	612

Cé acu béile, **A** nó **B**, a thugann an fuinneamh is mó? _____

Tabhair **úsáid amháin** atá ag fuinneamh inár gcoirp. _____

Cé acu béile **A** nó **B** a bhfuil níos mó snáithín ann? _____

Cad é an **phríomhfheidhm** atá ag snáithín san réim bia? _____

(m) Baineann daoine úsáid as cúig chéadfa chun eolas a phiocadh suas faoin domhan amuigh. Comhlánaigh an tábla thíos. Tá colún amháin déanta duit mar shampla.

CÉADFA	Teagmháil	Radharc			Blas
ORGÁN CÉADFA	Craiceann		Cluas	Srón	

(n) Cuirtear planda glas i solas geal ar feadh roinnt uaireanta an chloig.

Ainmnigh an chuid den phlanda is mó a dhéanann **bia**.

Ainmnigh an tsubstaint a chuireann an **dath glas** ar phlandaí.

Ainmnigh an **próiseas** trína ndéanann plandaí a mbia féin.

Ainmnigh an **ceimiceán** a úsáidtear sa tsaotharlann chun a thástáil an bhfuil bia déanta ag planda.

(o) Is féidir le miocrorgánaigh mar **fhungais**, **baictéir** agus **vírís** a bheith úsáideach agus díobhálach araon.

Luaigh slí amháin **ina bhfuil baictéir úsáideach** do dhaoine. _____

Luaigh slí amháin **ina bhfuil baictéir díobhálach** do dhaoine. _____

Tabhair **úsáid** amháin atá **ag fungais**. _____

Ainmnigh galar amháin arb é **víreas** is cúis leis. _____

ROINN B – FISIC (72 MARC)

Tá TRÍ cheist sa Roinn seo. Freagair DHÁ cheist ar bith díobh.

Ceist 2

(a) Ainmnigh **gléas** a úsáidtear chun **fad** a thomhas. _____ (3)

Ainmnigh **gléas** a úsáidtear chun **am** a thomhas. _____ (3)

Taistealaíonn reathaí 720 méadar i 60 soicind.

Cad é **an t-aonad luais**?

_____ (3)

$$\text{Luas} = \frac{\text{Fad}}{\text{Am}}$$

Cad é **meánluas** an reathaí? _____ (3)

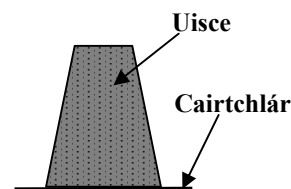
(b) Líonadh gloine le huisce agus cuireadh píosa cairtchláir ar a bharr. Ansin casadh an ghloine uisce go cúramach bunoscionn mar a thaispeántar sa léaráid.

An dtiteann **an t-uisce** as an ngloine nuair a chastar bunoscionn é?

_____ (3)

Cad a thaispeánann an **turgnamh** seo?

_____ (3)

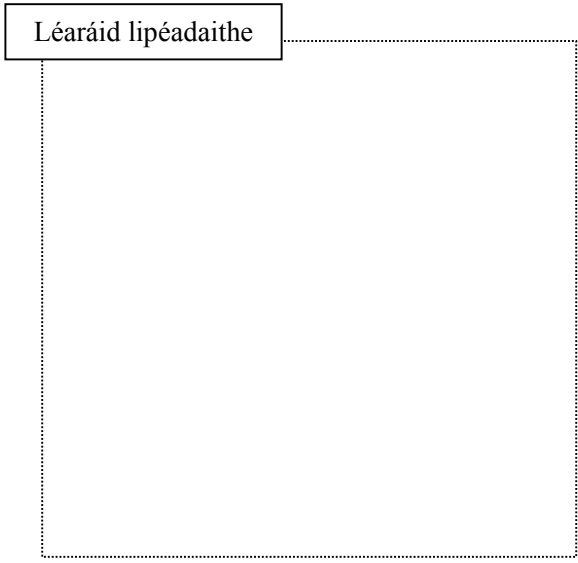

Frithchuimilt is ea fórsa idir dhá rud ag gluaiseacht thar a chéile.

Tabhair **dhá** fhórsa eile.

1 _____ 2 _____ (6)

(c) Tugtar do mhac léinn bord mín, bloc adhmaid, greanpháipéar garbh agus lingmheátán (méadar niútain). Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar conas a d'fhéadfaí iad seo a úsáid chun a **thaispeáint go méadaíonn an greanpháipéar ar an bhfrithchuimilt**. (12)

Ceist 3

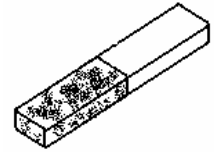
(a) Taispeánann an léaráid barramhaighnéad. **Comhlánaigh** na habairtí seo a leanas.

Poil **chomhchosúla** maighnéad, _____ siad a chéile. (3)

Poil **neamhchosúla** maighnéad, _____ siad a chéile. (3)

Is miotal é _____ a n-aomann maighnéad é. (3)

Tabhair úsáid **amháin** atá ag maighnéad sa bhaile. _____ (3)

(b) Taispeánann an léaráid ciorcad leictreachais. Nuair a dhúntar an lasc **gabann sruth leictreach tríd an chorna sreinge** atá curtha in eascra uisce.

Cad a tharlaíonn don uisce san eascra nuair a **dhúntar** an lasc?

_____ (3)

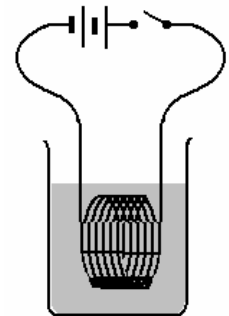
Cén **t-athrú fuinnimh** a tharlaíonn?

_____ (3)

Castar **téitheoir leictreach** 2 kW ar siúl ar feadh ceithre huair.

Cé mhéad **aonad** (kWh) a úsáideann sé? _____ (3)

Má chosnaíonn gach aonad 10 cent, faigh **costas** an leictreachais a úsáideadh. _____ (3)

(c) Taispeánann an léaráid **fleascán aeir** á théamh go réidh le triomadóir gruaige.

Cén tionchar a bhíonn ag an teas seo ar **thoirt an aeir** sa bhfleascán?

_____ (3)

Conas a bhíonn a fhios ag an mac léinn go bhfuil an tionchar sin ag an teas?

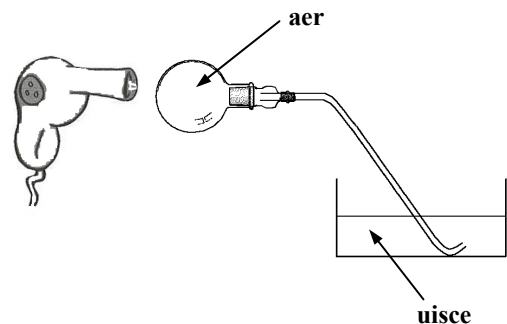
_____ (3)

Cad a tharlaíonn don uisce san umar de réir mar a **fhuaíonn** an fleascán?

_____ (3)

Cad a deir an turgnamh seo linn faoi **aer nuair a fhuaítear é?** _____

_____ (3)

Ceist 4

(a) I ngach cás roghnaigh **focal** ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.

Is cineál _____ í **fuaim**. (3)

Is fuaim **fhrithchaite** é _____ (3)

Teastaíonn _____ ó fhuaim le **taisteal tríd**. (3)

Táirgtear fuaim le _____ (3)

CREATHANNA

FUINNIMH

MACALLA

SUBSTAINT

(b) Taispeánann an léaráid léas de sholas bán ag gabháil trí pháosa trealaimh **X**, ag cruthú **banda dathanna (speictream)** ar scáileán.

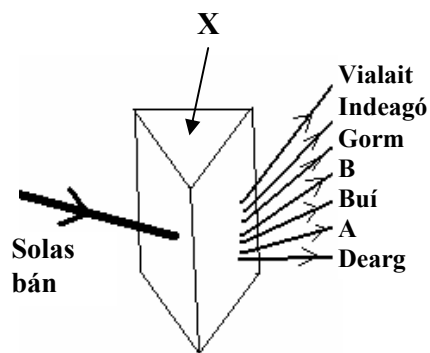
Ainmnigh an **próiseas** a thaispeántar.

_____ (3)

Ainmnigh an páosa trealaimh **X**. _____ (3)

Ainmnigh an **dath A**. _____ (3)

Ainmnigh an **dath B**. _____ (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh saotharlainne chun **an toirt atá i gloch bheag a thomhas**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

ROINN C – CEIMIC (72 MARC)

Tá TRÍ cheist sa roinn seo. Freagair DHÁ cheist ar bith díobh.

Ceist 5

(a) I ngach cás déan **focal** ón liosta ar dheis a mheaitseáil le ráiteas thíos.

Miotal **alcaile** _____ (3)

Sampla de **mheascán** _____ (3)

An **gás** is flúirsí san aer _____ (3)

Sampla de **chomhdhúil** _____ (3)

POTAISIAM

UISCE

NÍTRIGIN

AER

(b) Sa léaráid taispeántar gaireas a d'fhéadfaí a úsáid chun **uisce agus ruaim a dheighilt**.

Ainmnigh an teicníocht deighilte seo.

_____ (3)

Ainmnigh an chuid a bhfuil an lipéad **A** air.

_____ (3)

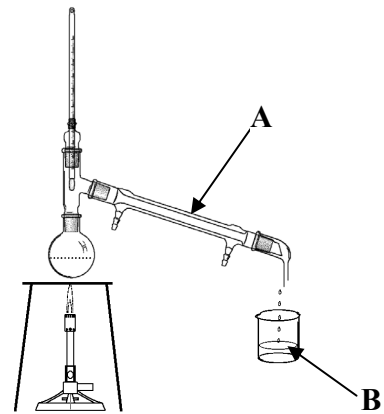
Cén teocht ag a bhfíochann **uisce**?

_____ °C (3)

Tar éis don téamh tosú, bailíonn leacht ag **B**.

Cé acu **ruaim** nó **uisce** is mó atá

sa leacht a bhailíonn ar dtús? _____ (3)

(c) Is **uisce cruu** é uisce nach ndéanfaidh sobal le gallúnach go héasca. Tá **dhá** chineál de chruas uisce ann.

Ainmnigh cineál **amháin** de **chruas uisce**. _____ (3)

Tabhair **buntáiste amháin** atá ag uisce cruu.

_____ (3)

Tabhair **míbhuntáiste amháin** atá ag uisce cruu.

_____ (3)

Tabhair **slí amháin** chun **an cruas a bhaint as** uisce. _____ (3)

Ceist 6

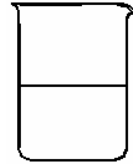
- (a) Cuireadh **uisce** agus **salann** isteach in eascra. I ngach cás roghnaigh **téarma** ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.

De réir mar a _____ an salann san uisce déantar **tuaslagán**. (3)

Sa tuaslagán seo is é uisce an _____ . (3)

De réir mar a **ghalaíonn** an t-uisce éiríonn an tuaslagán níos _____ . (3)

Bhí an tuaslagán níos _____ i dtosach. (3)

**CAOILE
TUASLAGÓIR
TIUBHAITHE
THUASLAGANN**

- (b) Is féidir **uisce** a úsáid i **múchtóir dóiteáin**.

Cén fáth nár chóir uisce a úsáid ar **dhóiteáin leictreacha**?

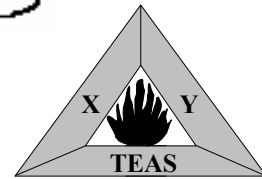
_____ (3)

Ainmnigh substaint **amháin** seachas uisce, a fhéadtar a úsáid i múchtóir dóiteáin.

_____ (3)

Ainmnigh **X** agus **Y** sa triantán dóiteáin a thaispeántar, atá riachtanach chun an tine a choimeád ag dó.

X _____ **Y** _____ (6)

- (c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh saotharlainne chun **a thaispeáint go bhfuil galuisce i láthair in aer**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

Ceist 7

(a) I ngach cás déan **miotail** ón liosta ar dheis a mheaitseáil leis an **úsáid** a thugtar thíos.

Úsáidtear é i **soilse sráide buí** _____ (3)

Úsáidtear é i **dteirmiméadair** _____ (3)

Úsáidtear é i **seodra** _____ (3)

Úsáidtear é i **gcannaí deochanna** _____ (3)

MEARCAIR

ÓR

ALÚMANAM

SÓIDIAM

(b) Déanann **meirgiú** díobháil d'iarann.

Tabhair **dhá choinníoll** atá riachtanach chun go dtiocfadh meirg ar thairne iarainn.

1 _____ (3)

2 _____ (3)

Tabhair slí **amháin** chun meirgiú iarainn a stopadh. _____ (3)

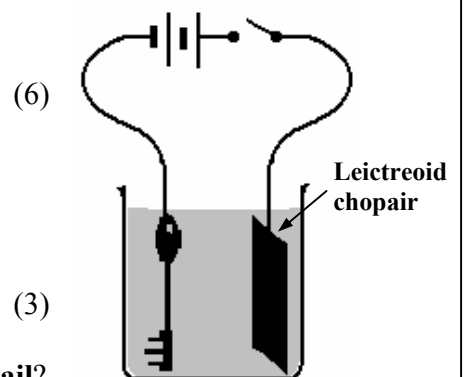
Is é a ghlaoitear ar **mheascán** miotal ná _____ (3)

(c) Taispeánann an léaráid turgnamh a fhéadtar a chur i gcrích sa tsaotharlann chun **leictreaphlátáil** a thaispeáint.

Cad is **leictreaphlátáil** ann? _____

Cad a tharlaíonn don **leictreoid chopair** nuair a dhúntar an lasc?

Cén fáth a ndéantar leictreaphlátáil go minic ar **rudaí miotail**?

ROINN D - BITHEOLAÍOCHT (72 MARC)
Tá TRÍ cheist sa Roinn seo. Freagair DHÁ cheist ar bith díobh.

Ceist 8

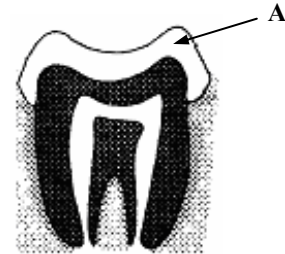
(a) Taispeánann an léaráid an **struchtúr** atá ag fiacail.

Ainmnigh cuid **A**. _____ (3)

Ainmnigh an **mianra** atá riachtanach d'fhiacla sláintiúla? _____ (3)

Is é bailiú **baictéar** agus **bia** ar d'fhiacla is cúis le _____ (3)

Tabhair slí amháin chun cabhrú linn lobhadh fiacla a **chosc**. _____ (3)

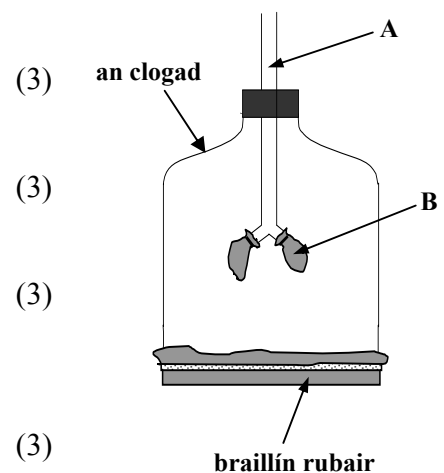
(b) Taispeánann an léaráid samhail de **chóras anáilaithe** an duine.

Cé acu **cuid** den chorp a seasann **A** dó?

Cé acu **cuid** den chorp a seasann **B** dó?

Cé acu **cuid** den chorp a seasann **an clogad** dó?

Cad a tharlaíonn do na codanna a bhfuil an lipéad **B** orthu nuair a tharraingítear anuas an **braillín rubair**?

(c) Taispeánann an léaráid cuid den **chóras fuail** a bhfuil páirt aige san eisfhearadh.

Ainmnigh cuid **A**. _____ (3)

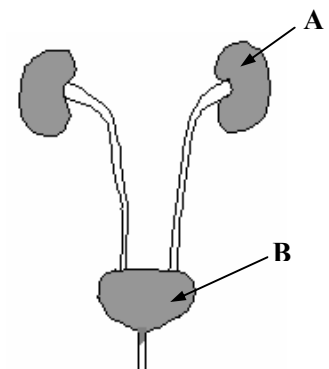
Ainmnigh cuid **B**. _____ (3)

Ainmnigh an **tsubstaint** a eisfhearann an córas fuail.

_____ (3)

Ainmnigh **orgán** eisfheartha amháin eile i gcorp an duine.

_____ (3)

Ceist 9

(a) Ainmnigh **gnáthóg** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi. _____ (3)

Ainmnigh **ainmhí** amháin a fuair tú sa ghnáthóg seo. _____ (3)

Tabhair sampla **amháin** den tslí a bhfuil an t-ainmhí seo **oiriúnaithe** chun maireachtáil sa ghnáthóg seo. _____ (3)

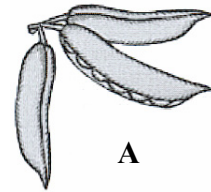
Tabhair sampla **amháin** den tslí a **mbraitheann** ainmhithe ar phlandaí sa ghnáthóg seo. _____ (3)

(b) Baineann plandaí úsáid as modhanna éagsúla chun a gcuid síolta a **scaipeadh**. Taispeánann an léaráid dhá chineál éagsúla síolta.

Ainmnigh an **modh** trína scaiptear na síolta **A** agus **B**.

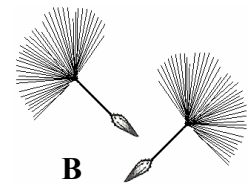
Síol **A** _____ (3)

Síol **B** _____ (3)

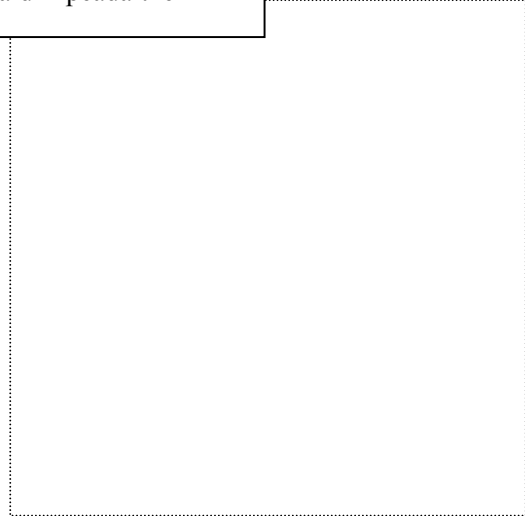
Tabhair **cúis** amháin a bhfuil sé riachtanach ag plandaí a gcuid síolta a scaipeadh. _____ (3)

Ainmnigh an **chuid** de phlanda bláthanna a tháirgeann síolta. _____ (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun a thaispeáint go bhfuil **gá ag síolta le teas chun péacadh**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

Ceist 10

- (a) Faightear **fuil** sa **chóras imshruthaithe**. I ngach cás déan **cuid den fhuil** ón liosta ar dheis a mheaitseáil leis an **úsáid** a thugtar thíos.

Úsáidtear é chun **ocsaigin** a iompar

(3)

Cabhraíonn chun **ionfhabhtú** a throid

(3)

Cabhraíonn chun an fhuil a **théachtadh** _____

(3)

Ainm atá ar an gcuid **leachta** den fhuil _____

(3)

<p style="text-align: center;">PLASMA</p> <p style="text-align: center;">CEALLA FOLA BÁNA</p> <p style="text-align: center;">PLÁITÍNÍ</p> <p style="text-align: center;">COIRPÍNÍ FOLA DEARGA</p>

- (b) Is cuid den chóras imshruthaithe é an **croí**. Go minic tógtar **cuisle** duine chun **buille an chroí** a thomhas.

Cén **fheidhm** atá ag an gcroí? _____ (3)

Ainmnigh **áit** mhaith sa chorp chun cuisle a fháil. _____ (3)

Ainmnigh toisc amháin a chuireann **méadú** ar bhuille an chroí.

_____ (3)

Tabhair sampla **amháin** den chaoi a bhféadann daoine cabhrú leo féin a gcroí a choimeád

sláintiúil. _____ (3)

- (c) I gcorp an duine tá **creatlach** déanta de chnámha. Tabhair **dhá fheidhm** atá ag an gcreatlach.

1 _____ 2 _____ (6)

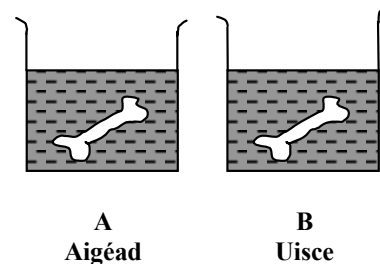
Socraíodh an turgnamh ar dheis agus fágadh é ar feadh cúpla lá. Cuireadh cnámh amháin in aigéad agus an dara ceann in uisce mar a thaispeántar sa léaráid.

Cad a tharlaíonn don chnámh in **A**?

_____ (3)

Cad a tharlaíonn don chnámh in **B**?

_____ (3)

ROINN E – EOLAÍOCHT FHEIDHMEACH (72 MARC)
Tá SÉ cheist sa Roinn seo. Freagair DHÁ cheist ar bith díobh.

Ceist 11 - Domhaneolaíocht

(a) I ngach cás roghnaigh **uimhir** ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.

Casann an domhan ar a ais féin gach _____ uaire. (3)

24

Is é an t-am a thógann sé ar an **ngealach** gluaiseacht mórthimpeall

365¼

an **domhain** ná _____ lá. (3)

4

Tagann **bliain bhisigh** gach _____ bliana. (3)

28

Is é an t-am a thógann sé ar an **domhan** gluaiseacht mórthimpeall na **gréine** ná _____ lá. (3)

(b) Is é atá i **mbogthaise** ná an méid _____ atá san aer. (3)

Is féidir úsáid a bhaint as _____ chun **bogthaise a thomhas**. (3)

Úsáidtear **ainéimiméadar** chun _____ a thomhas. (3)

Úsáidtear **baraiméadar** chun _____ a thomhas. (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun a thaispeáint **conas a thomhaisfeá báisteach**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

A large rectangular area with a dotted border, intended for drawing a labeled diagram to explain the experiment. The label 'Léaráid Lipéadaithe' is positioned at the top left of this area.

Ceist 12 - Gairneoireacht

(a) Úsáidtear **ithir** go coitianta agus **plandaí** á bhfás sa ghairneoireacht.

Ainmnigh **cuid neamhbheo amháin** d'ithir thorthúil. _____ (3)

Tabhair **dhá** bhuntáiste de **phéisteanna talún** a bheith in ithir.

1 _____ 2 _____ (6)

Ainmnigh **planda adhmach** óna bhféadfá gearrthóga a ghearradh.

_____ (3)

(b) De ghnáth is píosa réidh talún é **ceapach gairdín**, a choimeádtar go speisialta le plandaí neamhfhearacha a fhás inti.

Ainmnigh planda ceapaí earraigh **amháin**. _____ (3)

Ainmnigh **lotnaid** choitianta ghairdín ag plandaí ceapaí. _____ (3)

Cad é an t-am is fearr sa lá chun **uisce a chur** ar phlandaí ceapaí? _____ (3)

Tabhair slí amháin chun **smacht a choimeád** ar fhiailí timpeall ar phlandaí ceapaí.

_____ (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun a thaispeáint **conas a thomhaisfeá an méid aeir atá in ithir nó i múirín**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

A - PLAISTIGH

- (i) Tabhair úsáid **amháin** atá ag **plaitigh** sa bhaile. _____ (3)
- (ii) **Déantar** an chuid is mó de na plaitigh as _____. (3)
- (iii) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun **cruas dhá phlaisteach a chur i gcomparáid le chéile.** (12)

Léaráid Lipéadaithe

B - TEICSTÍLÍ

- (i) Roghnaigh an **téarma** ceart ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.

Déantar snáth le _____ (3)

Úsáidtear snáth chun _____ a dhéanamh. (3)

SNÁITHÍNÍ
FABRAICÍ

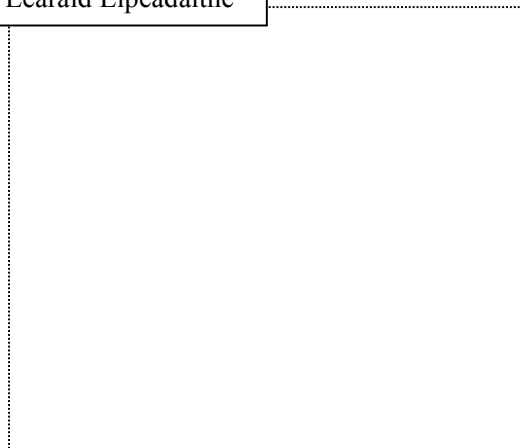
- (ii) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun **friotaíocht dhá theicstíl, ó thaobh caitheamh de, a chur i gcomparáid le chéile.** (12)

Léaráid Lipéadaithe

C - MIOTAIL

- (i) Ainmnigh miotail **amháin** a fhaightear **saor sa nádúr**. _____ (3)
- (ii) Ainmnigh miotail **amháin** a fhaightear mar **mhianach**. _____ (3)
- (iii) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun **solúbthacht dhá mhiotal a chur i gcomparáid le chéile**. (12)

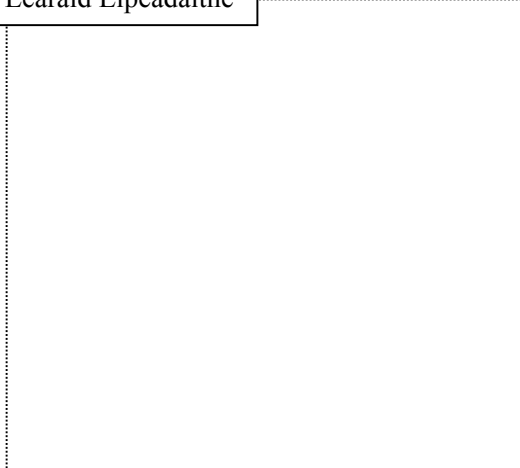
Léaráid Lipéadaithe

D - ADHMAD

- (i) I ngach cás roghnaigh an **téarma** ceart ón liosta ar dheis chun na habairtí thíos a chomhlánú.
Faightear **adhmad** _____ ó chrainn a mbíonn **duilleoga i bhfoirm snáithidí** orthu. (3)
- Faightear **adhmad** _____ ó chrainn a mbíonn **duilleoga leathana** orthu. (3)
- (ii) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh chun **a thaispeáint go bhfuil tionchar ag treo an tsnáithe ar fhrithlúbthacht adhmaid**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

Ceist 14 - Bia

(a) I ngach cás déan **bia** ón liosta ar dheis a mheaitseáil le modh úrchaomhnaithe thíos.

Díhiodráitiú _____ (3)

Paistéaradh _____ (3)

Piciliú _____ (3)

Reo _____ (3)

OINNIÚIN

BAINNE

CAIFE

IASC

(b) Úsáidtear **breiseáin bhia** ina lán bianna.

Tabhair **dhá úsáid** atá ag breiseáin, seachas úrchaomhnú.

1 _____ 2 _____ (6)

Tabhair **iarthair dhíobhálach amháin** atá ag breiseán bia. _____ (3)

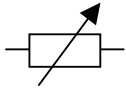
Cén cineál **breiseán bia** é E 102? _____ (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh saotharlainne chun **sadhlas a dhéanamh**. (12)

Léaráid Lipéadaithe

Ceist 15 - Leictreonaic

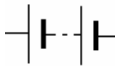
(a) I ngach cás déan comhbhall leictreach ón liosta ar dheis a mheaitseáil le ceann amháin de na siombailí seo a leanas.

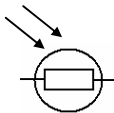
(3)

(3)

(3)

(3)

FRIOTÓIR ATHRAITHEACH

FSS (LDR)

AIMPMHÉADAR

CEALLRA

(b) **Ainmnigh** an cineál **laisce** a thaispeántar sa chiorcad.

_____ (3)

An **lasfaidh an DSA (LED)** nuair a dhúntar an chiorcad?

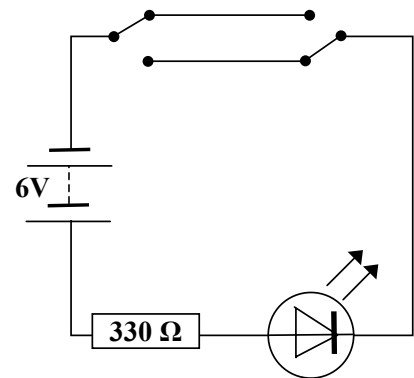
_____ (3)

Cén fheidhm atá leis an **bhfriotóir** sa chiorcad?

_____ (3)

Cén **áit** i dteach a bhfaighfeá an cineál seo laisce?

_____ (3)

(c) Tugadh duit **ceallra**, **friotóir** agus **dhá DSA (LED)**. Tarraing chiorcad ina bhfuil an **dá DSA (LED)** i dtreocheangal lena chéile agus ina lasfaidh an dá cheann acu. (12)

Léaráid chiorcaid

Ceist 16 - Tiontuíthe Fuinnimh

(a) I ngach cás déan **athrú fuinnimh** ón liosta a mheaitseáil leis an gceann atá ag tarlú i ngach ceann díobh seo a leanas.

LEICTREACH GO TEAS	CINÉITEACH GO FUAIM
CEIMICEACH GO TEAS	CEIMICEACH GO SOLAS

- Lasán **ag dó** _____ (3)
- Seithe druma **ag creathadh** _____ (3)
- Solas tóirse **ceallra ag lonrú** _____ (3)
- Cíteal **leictreach ag fiuchadh uisce** _____ (3)

(b) Sa léaráid taispeántar na codanna de **leictreamaighnéad** simplí.

Cén **miotail** a úsáidtear chun an croileacán a dhéanamh?

_____ (3)

An maighnéad **sealadach** nó **buan** é leictreamaighnéad?

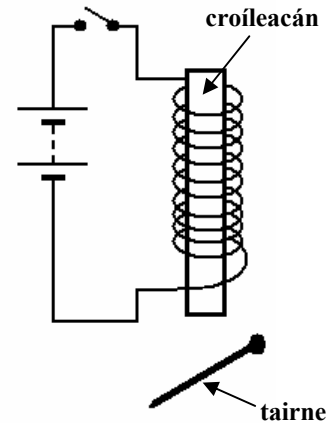
_____ (3)

Cad a tharlaíonn don **tairne** nuair a dhúntar an lasc?

_____ (3)

Tabhair gnáthúsáid laethúil **amháin** atá ag leictreamaighnéad.

_____ (3)

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar thurgnamh saotharlainne chun **a thaispeáint gur féidir fuinneamh a scaoileadh ó bhia, e.g. píseanna talún.** (12)

Léaráid Lipéadaithe
